

Laatste kans om Europa op de internationale kaart te zetten

Inleiding

In 2000 werd op Europees niveau de Lissabonstrategie gelanceerd. Deze strategie had tot doel om van Europa tegen 2010 de meest competitieve en dynamische kenniseconomie ter wereld te maken. Met de sterke opkomst van landen zoals China en India was dit immers de enige manier geworden om in de toekomst onze creatie van groei en jobs, en dus onze welvaart, op peil te houden. Tien jaar later kunnen we evalueren hoe we het hier van hebben afgebracht. Heeft er in Europa in de laatste tien jaar inderdaad een sterke hervor-

mingsdynamiek plaatsgevonden? Zullen we de doelstellingen die we in het begin van de 21ste eeuw hebben vastgelegd in 2010 daadwerkelijk bereiken? En was de vooruitgang in alle lidstaten – inclusief België – even sterk? Deze Focus formuleert een antwoord op deze vragen. Op basis van de sterke en zwakke punten die hieruit voortvloeien, zal het VBO de nodige aanbevelingen maken voor de opvolger van de Lissabonstrategie: de EU 2020-strategie. Over deze nieuwe strategie loopt momenteel op Europees niveau een raadpleging om input van de stakeholders te ontvangen. De Europese Commissie zal deze input gebruiken om tij-

dens de Lentetop in maart een concreet voorstel rond de EU 2020-strategie aan de Europese regeringsleiders voor te leggen.

Europa en de wereld

EUROPA HEEFT HET TEN OPZICHTE VAN DE VS EN JAPAN NOG NIET ZO SLECHT GEDAAN...

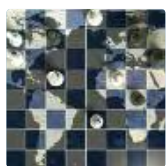
Tabel 1 toont dat in vergelijking met de VS en Japan Europa het over een periode van tien jaar al bij al nog niet zo slecht heeft gedaan. Zowel de groei van de welvaart per hoofd van de bevolking, de toename van de werkgelegenheidsgraad, de afname van de werkloosheidsgraad als het gemiddeld begrotingstekort vielen er immers gunstiger uit. Op het vlak van de groei in de productiviteit was het resultaat dan weer ondermaats. Een voldoende sterke productiviteitsgroei is echter noodzakelijk indien we in het kader van de vergrijzing van de bevolking onze economische groei op peil willen houden. Dit vormt dan ook alvast één thema waar Europa in de komende jaren veel nadrukkelijker op zal moeten werken.

	EU27	VS	JAPAN
bbp per hoofd*	2,0%	1,6%	1,2%
werkgelegenheidsgraad*	0,7%	-0,4%	0,2%
bbp per gewerkt uur*	1,7%	2,1%	2,0%
intensiteit in onderzoek en ontwikkeling*	0,4%	0,2%	1,5%
werkloosheidsgraad*	-2,6%	3,4%	0,0%
gemiddeld begrotingssaldo (in % van het bbp)	-1,7%	-2,5%	-6,1%

Tabel 1
Vergelijking tussen de EU27, de VS en Japan op basis van een aantal macro-economische kernindicatoren
 (Bron: IMF, Eurostat, OESO)

*gemiddelde jaarlijkse groei tussen 1999 en 2008

Samengevat

De Lissabonstrategie heeft de beoogde verwachtingen – op Europees niveau tot de meest competitieve en dynamische kenniseconomie ter wereld te komen – niet ingelost. De vooruitgang was veel te traag en de kloof tussen de best en minst presterende EU-lidstaten werd nauwelijks gedicht. Bovendien heeft de Lissabonstrategie amper gewogen op het nationale besluitvormingsproces. Indien Europa zich in de huidige multipolaire wereld wil standhouden en een antwoord wil formuleren op de vele uitdagingen waarmee het wordt geconfronteerd (bijvoorbeeld het herstel van de crisis, de strijd tegen de klimaatverandering, de ver-

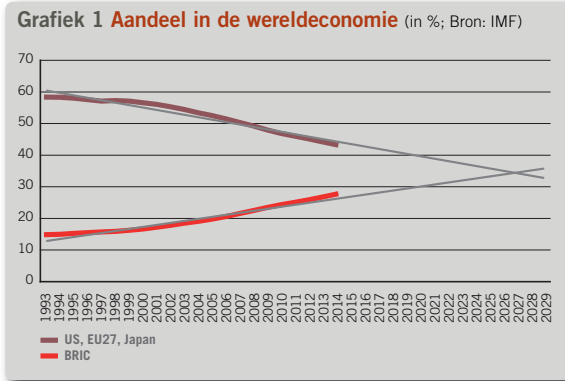
grijzing van de bevolking,...), dan zal het in de komende tien jaar duidelijk uit een totaal ander vaatje moeten tappen.

Het VBO beveelt aan dat de opvolger van de Lissabonstrategie – de EU 2020-strategie – op de volgende vijf vlakken wordt versterkt: (1) de focus van de strategie moet in alle aspecten op meer groei en jobs worden gelegd; (2) de Europese Commissie moet de vergrijzingsstrategie van de lidstaten evalueren; (3) in 2010 moet de Europese Commissie naar buiten komen met een globale visie over de nieuwe groeilanden; (4) elke lidstaat moet bovenop de Europese doelstellingen specifieke nationale doelstellingen formuleren; (5) het Europese budget moet geheroriënteerd worden naar meer groei en jobs.

... MAAR HET ZWAARTE-PUNT IS MEER EN MEER NAAR HET OOSTEN AAN HET VERSCHUIVEN

Met de snelle opkomst van landen zoals China en India wordt een vergelijking die zich enkel beperkt tot de VS en Japan echter steeds minder relevant. In 2000 vertegenwoordigde de EU27, de VS en Japan bijvoorbeeld nog meer dan 56% van de werelddeconomie. In 2010 zal dit zijn teruggevallen tot minder dan 47%. De BRIC-landen¹ maken met een stijging van 16% in 2000 tot 24% in 2010 de omgekeerde beweging. Op basis van deze groeitempo's zal het nog maar amper een vijftiental jaren duren voordat de BRIC-landen groter zijn geworden dan de Europese, Amerikaanse en Japanse economie tezamen² (grafiek 1)

Dit illustreert ook tot welk klein gewicht in de werelddeconomie de individuele lidstaten van de Europese Unie zijn herleid. De Duitse economie zal met haar 4% in 2010 bijvoorbeeld kleiner zijn geworden dan de Indische (5,1%) en zelfs meer dan drie keer kleiner dan de Chinese (12,7%). De Braziliaanse economie zal in 2010 even groot zijn dan de Franse. Indien Europa

duis in de komende jaren nog enige rol van betekenis op het internationale toneel wil blijven spelen, dan zal het onvermijdelijk zijn blik meer en meer op deze nieuwe groeilanden dienen te richten.

Werden de doelstellingen gehaald?

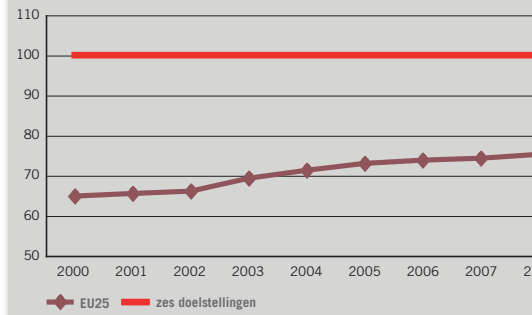
DE LISSABONSTRATEGIE HEEFT DE VERWACHTINGEN NIET INGELOST

In het kader van de Lissabonstrategie werden op Europees niveau zes becijferde doelstellingen geformuleerd. De twee meest bekende zijn

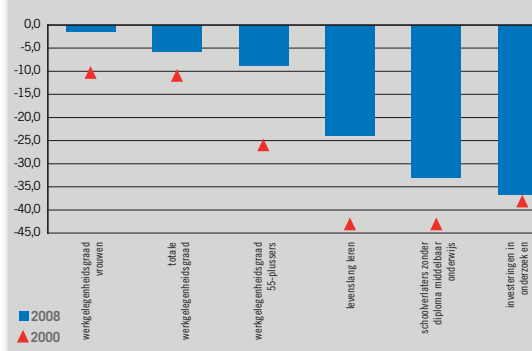
waarschijnlijk wel de intentie om tegen 2010 respectievelijk 70% van de bevolking op arbeidsleeftijd aan het werk te krijgen en 3% van het bbp in onderzoek en ontwikkeling te investeren. De vier overige doelstellingen hebben betrekking op meer vrouwen en 55-plussers aan het werk krijgen, meer levenslang leren en minder schoolverlaters zonder diploma middelbaar onderwijs³. De verwachtingen waren hoog gespannen. Hoe heeft Europa het hier sinds 2000 van afgebracht?

Uit grafiek 2 blijkt dat de Europese Unie zich gemiddeld in 2000 zo'n 35% onder het niveau van de doelstellingen bevond⁴.

Grafiek 2 Hoeveel bedraagt nog gemiddeld de kloof voor Europa tot de zes becijferde doelstellingen?

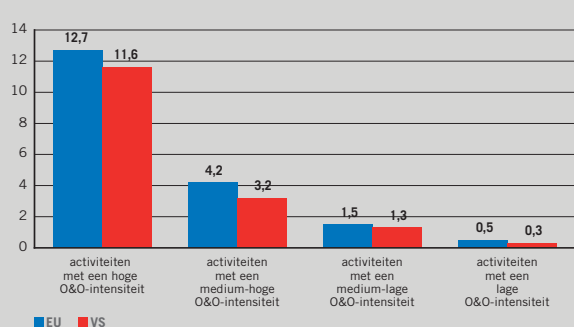
Grafiek 3 Hoeveel bedraagt nog de kloof voor Europa tot de zes individuele Lissabondoelstellingen? (doelstelling = 0)

Waarom heeft de EU een lagere O&O-intensiteit dan de VS?

Grafiek 4 toont dat de Europese ondernemingen in alle activiteitstypes relatief meer in onderzoek en ontwikkeling (O&O) investeren dan hun Amerikaanse concurrenten. En toch kent de Amerikaanse economie in haar geheel een hogere O&O-intensiteit dan de Europese (respectievelijk 2,6% en 1,9% van het bbp). Hoe valt dit te verklaren? De reden is dat de economische activiteiten met een hoge O&O-intensiteit in de Amerikaanse economie een groter gewicht hebben dan in de Europese economie, die meer gespecialiseerd is in activiteiten met een medium O&O-intensiteit. Corrigeer dus voor deze verschillen in sectorale samenstelling en de O&O-intensiteit van de Amerikaanse en de Europese economie zullen nagenoeg aan elkaar gelijk zijn. Dit toont aan dat de grote innovatiehandicap voor Europa er dus niet in bestaat dat de bestaande ondernemingen te weinig in onderzoek en ontwikkeling zouden investeren, maar dat kennisintensieve activiteiten er blijkbaar maar moeilijk tot ontwikkeling kunnen komen.

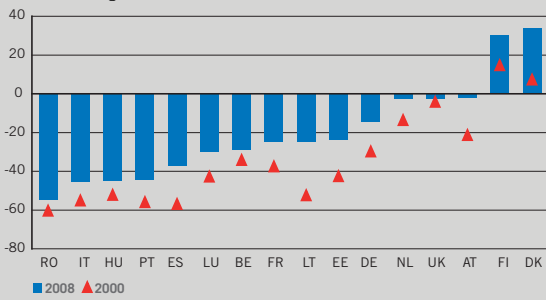
Grafiek 4 O&O-intensiteit voor de verschillende types van economische activiteit in 2008 (in % van de omzet; Bron: EC)

In 2008 (het laatste jaar waarvoor alle cijfers beschikbaar zijn) was de achterstand nog steeds 25%! Grafiek 3 toont bovendien dat er ook grote verschillen bestaan tussen de doelstellingen: terwijl de tewerkstellingsdoelstelling voor vrouwen in 2008 nagenoeg bereikt was, bedroeg de achterstand op het vlak van de investeringen in onderzoek en ontwikkeling (O&O) nog steeds 37%. Dit laatste cijfer is bovendien nagenoeg gelijk aan dat in 2000, wat illustreert dat in ieder geval op deze doelstelling geen enkele verbetering werd gerealiseerd! De kader hiernaast verduidelijkt dat de oorzaak hiervan vooral dient gezocht te worden in het feit dat de Europese

Grafiek 5 Hoeveel bedraagt nog gemiddeld de kloof voor de lidstaten tot de zes becijferde doelstellingen?

(zes doelstellingen = 0)

7,5%. Voor sommige landen zal de schok bovendien nog zwaarder uitvallen. Zo is bijvoorbeeld de verwachting dat de Baltische Staten, Slowakije, Hongarije, Roemenië, Bulgarije, Finland, Ierland en Slovenië in 2009 geconfronteerd zijn geworden met een krimp van hun economie met meer dan 5%! De mislukking van de

Lissabonstrategie vormt dus ontegensprekelijk een enorme gemiste kans. Het zou immers de weerbaarheid van de lidstaten tegenover dergelijke crisissen aanzienlijk kunnen verhoogd hebben.

economie niet gespecialiseerd is in activiteiten met een hoge O&O-intensiteit. Globaal gezien kunnen we dus stellen dat de Lissabonstrategie de verwachtingen verre van ingelost heeft: de lichte vooruitgang die er sinds 2000 heeft plaatsgevonden, was veel te zwak om de doelstellingen binnen de afgesproken termijn te realiseren.

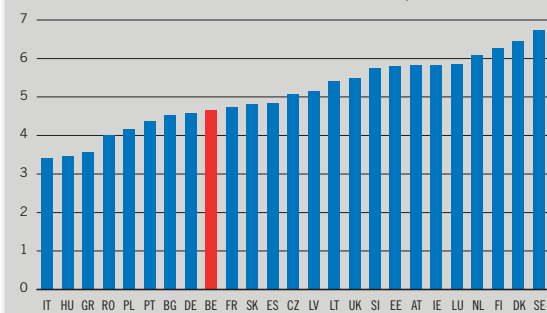
SLECHTS TWEE EU-LIDSTATEN BEREIKEN DE LISSABONDOELSTELLINGEN

Er bestaat een groot verschil tussen hoe de verschillende lidstaten het op de bovenstaande doelstellingen hebben van afgebracht. Grafiek 5 toont voor de landen waar alle cijfers voor beschikbaar zijn hoe de vooruitgang sinds 2000 is geweest. Zo zien we dat er slechts twee landen zijn die in 2008 gemiddeld de doelstellingen al hadden gerealiseerd. Dit zijn Finland en Denemarken⁵. Oostenrijk, Nederland, Duitsland en Litouwen hadden in 2008 de doelstellingen nog niet bereikt, maar zijn er wel in geslaagd om sinds 2000 de kloof met meer dan de helft te reduceren. Ons land had in 2008 nog steeds gemiddeld een achterstand op de doelstellingen van bijna 30%. Bovendien werd er over een periode van acht jaar amper enige vooruitgang geboekt. Hetzelfde geldt trouwens voor Roemenië, Italië en Hongarije.

CRISIS MAAKT DE MISLUKKING VAN DE LISSABONSTRATEGIE EXTRA PIJNLIJK

De hierboven geciteerde cijfers slaan op de periode 2000-2008. In het laatste kwartaal van 2008 werd de EU echter geconfronteerd met de zwaarste financiële en economische crisis sinds de Grote Depressie uit de jaren '30. De laatste prognoses van de Europese Commissie gaan bijvoorbeeld uit van een groei in de EU27 van -4,1% in 2009 en 0,7% in 2010. De werkloosheid wordt over deze periode verwacht met bijna 50% te stijgen en het begrotingstekort zal in 2010 oplopen tot maar liefst

Grafiek 6 Lissabonindex in 2007 (0 = MIN; 10 = MAX)

den verzameld. De methodologie volgens dewelke het VBO dit heeft gedaan, is afkomstig van de Wereldbank en leest u in onderstaande kader. Grafiek 6 toont dat globaal vooral de Scandinavische landen en Nederland vandaag het beste scoren op de Lissabonstrategie. De slechte leerlingen zijn Italië, Hongarije en Griekenland. Ons land staat op een schamele 17de plaats.

BELGIË SCOORT ZWAK OP DE DIMENSIES ARBEIDSMARKT EN INSIDER-OUTSIDER PROBLEMATIEK⁶

Waarom presteert Zweden sterker op de Lissabonstrategie dan Italië? En hoe staat het met ons land? Grafiek 7 toont dat Zweden, in tegenstelling tot Italië, relatief beter scoort op

Welke landen doen het goed en welke niet?

SCANDINAVISCH LANDEN GEVEN HET GOEDE VOORBEELD

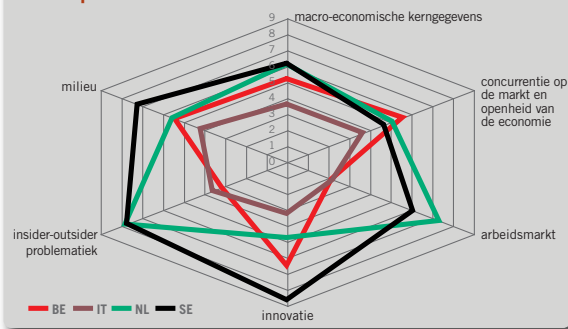
Bij het grote publiek is de Lissabonstrategie misschien wel het meest bekend om haar zes becijferde doelstellingen. De Lissabonstrategie is echter veel meer dan dat! Het gaat ook om gezonde overheidsfinanciën, een gezonde concurrentie op de markt, voldoende afgestudeerden in wetenschappelijke en technische richtingen, een lage armoedegraad, een vermindering van de milieu-impact,... Zo is het bij-

Methodologie toegelicht

Om tot de resultaten van grafiek 6 te komen, rangschikten we de lidstaten, met uitzondering van Cyprus en Malta waar onvoldoende cijfers voor beschikbaar waren, eerst per indicator. De lidstaat met de beste score krijgt rangorde 1, deze met de tweede beste score rangorde 2,... Deze rangordes herschaalden we vervolgens naar een score tussen 0 en 10, waarbij de lidstaat met de slechtste rangorde score 0 krijgt, terwijl deze met de beste rangorde score 10 krijgt. Het gaat hier steeds om een evaluatie van de relatieve prestaties van de lidstaten. Een verslechtering van de score voor een welbepaalde lidstaat wil dus niet per se zeggen dat deze lidstaat geen vooruitgang op de Lissabonstrategie heeft geboekt. Het betekent wel dat deze vooruitgang, indien deze inderdaad heeft plaatsgevonden, minder sterk was dan in andere landen.

De 64 indicatoren die we in de analyse gebruiken, zijn ingedeeld in de volgende zes dimensies: macro-economische kerngegevens (8 indicatoren), concurrentie op de markt en openheid van de economie (13 indicatoren), arbeidsmarkt (10 indicatoren), innovatie (9 indicatoren), insider-outsider problematiek (14 indicatoren) en milieu (10 indicatoren). Per dimensie berekenden we een gemiddelde van de indicatoren die tot deze dimensie behoren. Ten slotte berekenden we een gemiddelde over de zes dimensies heen, wat de betreffende Lissabonindex oplevert. Om gebruik te kunnen maken van voldoende gegevens slaat de analyse op de periode 2000-2007.

Grafiek 7 Vergelijking van Zweden, Nederland, België en Italië op de zes dimensies van de Lissabonindex

nen de Europese Unie zelf op het spel kunnen worden gezet.

BELGIË BOEKT VOORAL OP DE MILIEUDIMENSIE EEN STERKE VOORUITGANG

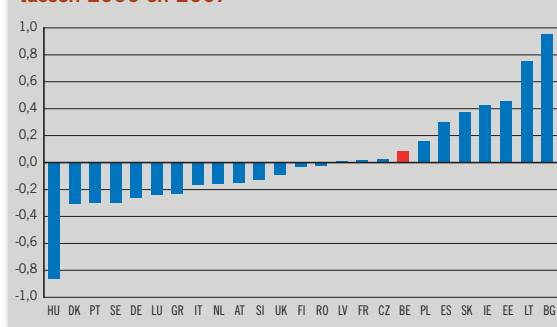
Grafiek 8 toont dat ons land tussen 2000 en 2007 zijn Lissabonindex heeft weten te verhogen. Grafiek 9 toont dat dit voornamelijk verklaard

alle zes dimensies van de Lissabonstrategie (zijnde macro-economische kerngegevens, concurrentie op de markt en openheid van de economie, arbeidsmarkt, innovatie, insider-outsider problematiek en milieu). Ons land doet het in vergelijking met andere landen dan weer niet zo slecht op de dimensie innovatie (onze score is bijvoorbeeld beter dan Nederland, maar slechter dan Zweden). Over het algemeen kunnen we zelfs stellen dat België een vergelijkbaar resultaat kan voorleggen dan het vierde best presterende land op het vlak van de Lissabonstrategie (zijnde Nederland), met uitzondering van de dimensies arbeidsmarkt en insider-outsider problematiek waar ons land zwak op scoort. Met andere woorden, indien België wil doorstoten naar de kop van het klassement, dan zal het vooral op deze twee dimensies zijn waar we dringend vooruitgang moeten boeken.

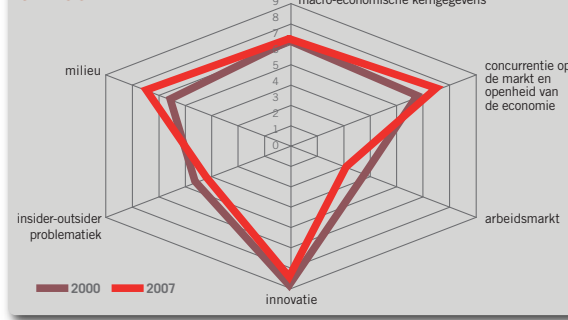
ER IS NAUWELIJKS ENIGE CONVERGENTIE TUSSEN DE EU-LIDSTATEN

Tot nu toe hebben we ons geconcentreerd op de huidige prestatie van de lidstaten op de Lissabonstrategie. Welke vooruitgang werd er echter geboekt sinds 2000? Zijn er landen waar de vooruitgang sterker was dan in andere? We stellen vast dat er nagenoeg geen enkel verband bestaat tussen, enerzijds, de prestatie van een lidstaat in 2000 en, anderzijds, de evolutie die het sindsdien in de Lissabonindex heeft gekend. Zo werden bijvoorbeeld landen zoals Slowakije, Polen, Griekenland en Italië alle vier gekenmerkt door een relatief zwakke prestatie in 2000, maar de eerste twee landen zijn erin geslaagd om sindsdien hun Lissabonindex te verhogen, terwijl deze bij de laatste twee landen nog verder is gedaald. Dit toont aan dat de Lissabonstrategie er globaal gezien niet in geslaagd is om de kloof tussen de best en minst presterende landen wezenlijk te dichten. Hiermee zou zelfs op termijn de eenheid bin-

Grafiek 8 Verandering in de Lissabonindex tussen 2000 en 2007

Grafiek 9 Vergelijking van de relatieve evolutie van België op de zes dimensies van de Lissabonindex tussen 2000 en 2007

Besluit

We kunnen globaal besluiten dat de Lissabonstrategie mislukt is. In vergelijking met de VS en Japan heeft Europa het, op de productiviteitsontwikkeling na, inderdaad nog niet zo slecht gedaan, maar de vooruitgang heeft weten te verhogen. Grafiek 9 toont dat dit voornamelijk verklaard

wordt door een betere prestatie op de dimensies 'concurrentie op de markt en openheid van de economie' en 'milieu'. Op de milieudimensie kende België zelfs de sterkste stijging van de hele Europese Unie! Op de dimensies innovatie, insider-outsider problematiek en arbeidsmarkt (op arbeidsmarkt boeken we de vierde sterkste daling van de hele EU!) registreerden we dan weer een daling. Het feit dat we er globaal gezien sinds 2000 relatief op vooruit zijn gegaan, is niet in strijd met de voorgaande vaststelling dat de verbetering op de zes Lissabondoelstellingen bij ons minder uitgesproken was dan in vele andere landen. Dit komt omdat deze doelstellingen voornamelijk betrekking hebben op juist die dimensies waar we zwak scoren (zijnde arbeidsmarkt en insider-outsider problematiek) en niet op de dimensies waar we sterker staan.

Het palmares dat de Lissabonstrategie na bijna tien jaar kan voorleggen, is dus duidelijk ruim onvoldoende. Om in de huidige multipolaire wereld te blijven standhouden, heeft Europa nood aan een sterke socio-economische strategie die helpt een antwoord te formuleren op de vele uitdagingen waar we in de komende jaren mee zullen worden geconfronteerd (bijvoorbeeld het herstel van de crisis, de strijd tegen de klimaatverandering, de vergrijzing van de bevolking,...).

De bovenstaande analyse toont bovendien aan dat de tijd dringt: het zwaartepunt in de wereld is zich duidelijk meer en meer naar het oosten aan het verschuiven, waardoor binnen amper een vijftiental jaar de BRIC-landen groter zullen zijn geworden dan de gezamenlijke Europese, Amerikaanse en Japanse economie.

De tijd voor actie is dus duidelijk nu aangebroken. In wat volgt formuleren we vijf aanbevelingen die er moeten voor zorgen dat de opvolger van de Lissabonstrategie – de EU 2020-strategie – van Europa alsnog de meest competitieve en dynamische kenniseconomie ter wereld maakt. Deze

> aanbevelingen hebben enerzijds betrekking op de prioriteiten waar de EU 2020-aanpak zou moeten van uitgaan, evenals op de noodzakelijke veranderingen die zich aandienen op het vlak van het proces om op het terrein daadwerkelijk tot concrete resultaten te komen.

Aanbevelingen

1 DE FOCUS MOET IN ALLE ASPECTEN OP MEER GROEI EN JOBS WORDEN GELEGD

Vandaag bestaan er te veel becijferde doelstellingen op Europees

niveau waarvan het niet altijd duidelijk is hoe deze zich tot elkaar verhouden. Bovendien is het vaak koffiedik kijken hoe ze concreet bijdragen tot het cruciale hoofdobjectief van de Lissabonstrategie: meer groei en jobs. Het resultaat hiervan is dat de gelanceerde initiatieven vandaag vaak veel te weinig samenhang vertonen, met sterk verwaterde effecten tot gevolg. Eén prioriteit voor de EU 2020 is dan ook dringend opnieuw meer focus in de strategie brengen. Hiervoor dienen op Europees niveau slechts twee becijferde doelstellingen te worden weerhouden. Het gaat enerzijds om de 'oude' doelstelling om 70% van de bevolking op arbeidsleeftijd aan het werk te krijgen en anderzijds om een nieuwe doelstelling om structureel elk jaar 2% meer welvaart uit elk gewerkt uur⁷ te halen.

Beide doelstellingen zijn uitermate belangrijk omdat ze een directe link hebben met de economische groei die vandaag als gevolg van de crisis sterk onder druk staat. Bovendien zullen ook in de komende jaren meer structurele fenomenen (zoals bijvoorbeeld de vergrijzing van de bevolking) met een mogelijke negatieve impact op onze potentiële groei aan belang winnen. Enkel door direct in te spelen op de twee bestanddelen van onze economische groei – het aantal mensen dat werkelijk aan het werk is en de hoeveelheid welvaart die elke werkneer voortbrengt – zullen we in staat zijn om deze tikkende tijdbom onder ons sociaal welvaartsmodel te lichten.

Beide doelstellingen moeten de Europese Commissie onder andere helpen bij het bepalen van welke initiatieven ze moet nemen en, misschien wel even belangrijk, welke ze niet

moet nemen. Zo zijn initiatieven die aanleiding geven tot een hogere werkgelegenheidsgraad of een sterkere productiviteitsgroei dus duidelijk prioritair, terwijl initiatieven waarbij dit niet direct het geval is alleen maar leiden tot een verdere versnippering van het beleid, met de bekende ontgoochelingen tot gevolg. Voorbeelden van dossiers die vanuit dit oogpunt onvermijdelijk in de komende jaren bovenaan de politieke agenda van de Europese Commissie zullen moeten prijken, zijn onder andere flexicurity, innovatie, skills, de Europese interne markt, administratieve vereenvoudiging,...

Bovendien is het belangrijk om te benadrukken dat deze doelstellingen geïnterpreteerd moeten worden in het licht van de uitdagingen waar we in de komende jaren mee zullen worden geconfronteerd. Als voorbeeld kunnen we de strijd tegen de klimaatverandering aanhalen. Dit is ongetwijfeld één van de belangrijkste maatschappelijke uitdagingen voor de komende jaren en decennia, die bovendien onze economie fundamenteel zal hervormen. Meer groei en jobs betekent in deze context dan ook meer economische activiteiten ontwikkelen die volop inspelen op de enorme opportuniteiten die de strijd tegen de klimaatverandering met zich zal meebrengen. De EU 2020 zal met andere woorden de nodige dynamiek op gang moeten brengen, zodat op verschillende van deze 'groene' activiteiten Europa een internationale marktleiderschapspositie kan uitbouwen en behouden.

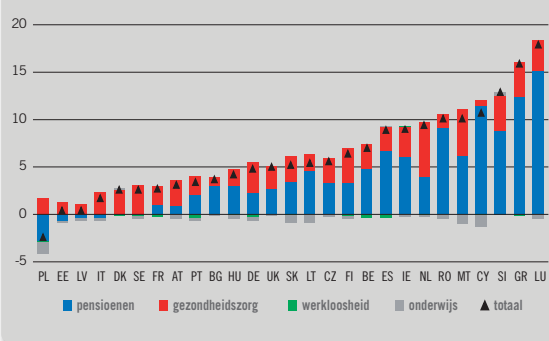
2 DE EUROPESE COMMISSIE MOET DE VERGRIJZINGSSTRATEGIE VAN DE LIDSTATEN EVALUEREN

Vandaag gaat er terecht veel aandacht naar hoe de lidstaten in de komende jaren hun zwaar door de crisis gehavende begroting opnieuw in evenwicht zullen krijgen. De cruciale vraag die op dit vlak telkens weer wordt gesteld, is wanneer de lidstaten hun tekort terug onder de 3% van het bbp weten te brengen. Met de vergrijzing van de bevolking die snel op ons afkomt, mag de begrotingsdiscussie op Europees niveau zich hier echter niet toe beperken. Een tekort van -3% op de middellange termijn blijft immers ruim onvoldoende

om de sterk stijgende vergrijzingskosten op een duurzame manier op te vangen.

Tot nu toe beperken de activiteiten van de Europese Commissie zich voornamelijk tot de beschrijving van de uitdaging van de vergrijzing (grafiek 10) en tot het formuleren van algemene aanbevelingen (bijvoorbeeld op het vlak van de arbeidsmarkt, pensioenen, gezondheidszorg,...). In de EU 2020-strategie zou de Commissie echter een stap verder moeten gaan en ook per lidstaat werkelijk evalueren welke initiatieven er allemaal worden genomen (of

Grafiek 10 De kosten van de vergrijzing tussen 2007 en 2060 (in % van het bbp; Bron: EC)

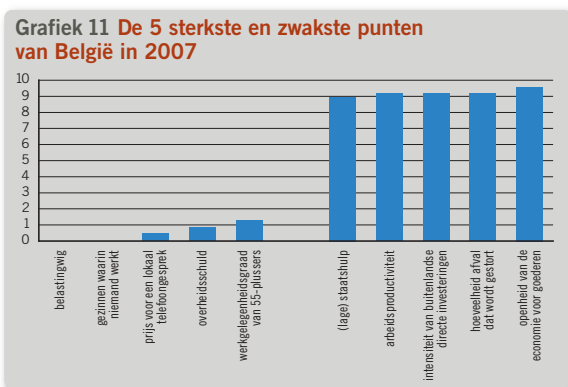

niet genomen!) om de vergrijzingskosten te financieren. Met haar kennis van de goede praktijken in de verschillende lidstaten is ze hier trouwens ideaal voor geplaatst.

3 WE MOETEN WEG VAN ONDER DE KERKTOREN: NAAR EEN GLOBALE VISIE OVER DE GROEILANDEN

De Lissabonstrategie was voornamelijk een strategie die sterk intern op Europa was gericht en maar weinig te zeggen had over de nieuwe groeipolen in de wereld. Het is evident dat in de EU 2020-strategie deze externe dimensie een centrale plaats moet krijgen. Bovendien is het belangrijk om te erkennen dat deze externe dimensie niet enkel betrekking mag hebben op de handel tussen Europa en de nieuwe groeilanden (ook al is dit natuurlijk van ontzettend groot belang), maar dat er ook raakvlakken bestaan met andere thema's die binnen de Europese Commissie worden behandeld, zoals bijvoorbeeld onderzoek en ontwikkeling, onderwijs, toegang tot grondstoffen,... Daarom is er op Europees niveau dringend nood aan een globale visie op de nieuwe groeilanden, die vervolgens kan vertaald worden naar meer concrete initiatieven per thema. Om een idee te krijgen van hoe deze globale

visie en deze concrete initiatieven er zouden kunnen uitzien, kunnen we kijken naar hoe men dit in een totaal ander dossier, met name het milieu, heeft aangepakt. In het zesde milieuactieprogramma formuleert de Europese Commissie haar globale visie op het milieu voor de periode 2002 en 2012. Uit dit actieprogramma zijn vervolgens verschillende thematische strategieën ontwikkeld, die tot doel hadden om voor een specifiek thema (bijvoorbeeld luchtvervuiling, het duurzaam gebruik van grondstoffen, afvalpreventie en recycling,...) de globale visie te vertalen in concrete initiatieven. Een gelijkaardige oefening zou moeten plaatsvinden met betrekking tot de

rol van de nieuwe groeilanden voor Europa. In 2010 zou de Europese Commissie naar buiten moeten komen met een globale visie over de nieuwe groeilanden, die vervolgens in de jaren daarna uitgewerkt moet worden in concrete initiatieven per thema.

4 DE EU 2020-STRATEGIE MOET MEER WEGEN OP HET NATIONALE BESLUITVORMINGSPROCES

Opdat de EU 2020 meer zou wegen op de nationale besluitvorming, moet het proces zodanig versterkt worden dat de lidstaten meer geresponsabiliseerd worden. Vandaag wordt er immers nagenoeg geen enkel gevolg gegeven aan de aanbevelingen die de Europese Commissie elk jaar per lidstaat formuleert. Ook de rapporten die de lidstaten elk jaar in het kader van de Lissabonstrategie opstellen, gaan vaak in alle richtingen zonder dat er duidelijke politieke keuzes worden gemaakt. Om dit te veranderen, zou de Europese Commissie elk jaar per lidstaat meer moeten objectiveren op welke van de hierboven reeds vermelde 64 indicatoren de betreffende lidstaat zwak scoort. Deze zal vervolgens moeten worden

aangemoedigd om voor die zwakke indicatoren specifieke nationale doelstellingen (i.e. bovenop de reeds hierboven vermelde twee Europese doelstellingen) te formuleren, evenals om in zijn jaarlijkse rapportering aan te geven hoe hij deze doelen denkt te realiseren. Elk jaar zal de Europese Commissie dan evalueren hoe de vooruitgang ten opzichte van deze specifieke doelstellingen is geweest en of deze inderdaad nog steeds de juiste prioriteiten voor de betreffende lidstaat vormen.

Een voorbeeld kan misschien het best illustreren hoe dit allemaal in de praktijk zou werken. Grafiek 11 geeft 5 van de 64 indicatoren weer, waarop België in vergelijking met de andere Europese landen vandaag respectievelijk het slechtst en het best presteert. Zo zien we bijvoorbeeld dat op het vlak van de belastingwig⁸, het percentage gezinnen waarin niemand werkt, de prijs voor een lokaal telefoongesprek, de overheidschuld en de werkgelegenheidsgraad van 55-plussers onze score zeer laag is, terwijl deze op het vlak van de openheid van onze goedereneconomie, de hoeveelheid afval die wordt gestort en de arbeidsproductiviteit hoog is. Voor vier van de vijf indicatoren (met uitzondering van de overheidschuld) waar we het slechtst op scoren, stellen we bovendien vast dat onze score tussen 2000 en 2007 is gedaald. Deze vier indicatoren zouden dan ook de speciale aandacht van de Belgische regering moeten verdienen.

De EU 2020 zou dus moeten voorzien in een proces dat België (en natuurlijk ook de andere lidstaten op basis van een gelijkaardige analyse) aanmoedigt om specifieke nationale doelstellingen te formuleren voor deze vier indicatoren. De vooruitgang van ons land op deze becijferde doelstellingen zou vervolgens elk jaar worden opgevolgd door de Europese Commissie, die er ook openlijk over zou communiceren. Een dergelijke procedure zou de nodige druk op de lidstaten moeten kunnen zetten om de daad bij het woord te voegen en de EU 2020-strategie daadwerkelijk te laten wegen op de nationale besluitvorming. In dit hele proces zou ook een speciale plaats moeten weggelegd zijn voor de uitwisseling van beste praktijken tussen lidstaten. Kan ons land

misschien niet iets leren van Finland, waar de belastingwig kleiner is? Of van Nederland, waar het percentage van de gezinnen waarin niemand werkt lager is en de werkgelegenheidsgraad van 55-plussers hoger is? Misschien kan België ook op zijn beurt iets bijdragen aan Ierland of Spanje, twee landen die zwak scoren op het vlak van het storten van afval.

5 HET EUROPEES BUDGET MOET GEHERORIËNTEERD WORDEN NAAR MEER GROEI EN JOBS

Het Europees budget is in vergelijking met de som van de budgetten in de verschillende lidstaten vandaag beperkt. Daarom is het van cruciaal belang dat dit zo goed en zo efficiënt mogelijk wordt besteed. Concreet betekent dit dat het gros van het budget zou moeten gereserveerd worden om de hoofddoelstelling van de EU 2020-strategie te helpen realiseren: meer groei en jobs. In de praktijk stellen we echter vast dat vandaag nog steeds een groot deel van het budget gereserveerd wordt voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Indien Europa echter wil dat het niet allemaal bij mooie woorden blijft en dat de EU 2020, in tegenstelling tot de Lissabonstrategie, daadwerkelijk tot concrete resultaten op het terrein zou leiden, dan zal er onvermijdelijk in de komende jaren meer en meer van het Europese budget moeten gekanaliseerd worden naar prioritaire thema's zoals onderzoek en ontwikkeling, innovatie, infrastructuur, onderwijs en opleiding,... Op Europees niveau is er dus dringend nood aan meer focus en daadkracht, ook op budgettair vlak!

1 BRIC staat voor Brazilië, Rusland, India en China.
 2 In 2008 zijn de BRIC-landen tezamen al groter geworden dan de EU27.
 3 De doelstellingen zijn tegen 2010 60% van de vrouwen en 50% van de 55-plussers aan het werk krijgen, 12,5% van de bevolking op arbeidsleeftijd maandelijks een opleiding laten volgen en maximaal 10% schoolverlaters hebben zonder diploma middelbaar onderwijs.
 4 In deze berekening hebben de drie tewerkstellingsdoelstellingen elk een gewicht van 1/3 gekregen, terwijl de overige drie doelstellingen elk een gewicht van 1 hebben gekregen.
 5 Finland is het enige land dat alle zes doelstellingen in 2008 had bereikt. Denemarken had vier van de zes doelstellingen bereikt, maar het resultaat hierop was meer dan voldoende om de iets mindere prestatie op de twee overige doelstellingen te compenseren. Gemiddeld gezien had dus ook Denemarken in 2008 de Lissabondoelstellingen bereikt.
 6 De 'outsiders', in tegenstelling tot de 'insiders', hebben een zwakke positie op de arbeidsmarkt. Beleidsmaatregelen ten voordele van de 'insiders' verergeren dit bovendien nog vaak. Indien we werkelijk alle talenten willen benutten, dan zal er meer aandacht moeten gaan naar het activeren van deze kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt.
 7 Het gaat hier om de productiviteit per gewerkt uur.
 8 Ofwel het verschil tussen de loonkosten die de werkgever moet betalen en het nettoloon dat op de rekening van de werknemer wordt gestort.